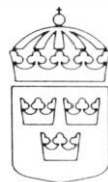

Motion till riksdagen

1986/87:Bo201

Anna Wohlin-Andersson och Marianne Karlsson (c)

Kostnadsansvaret för fornminnesvården

Mot.
1986/87
Bo201-206

I Östergötland finns tre av Sveriges äldsta stadskärnor: Vadstena, Skänninge och Söderköping. Att man vid byggande i dessa städer stöter på fornlämningar är snarare regel än undantag. Dessa fasta fornlämningar är skyddade enligt lagen om fornminnen. Om någon vill rubba, förändra eller avlägsna fasta fornlämningar krävs det tillstånd av länsstyrelsen. Innan länsstyrelsen kan lämna sådant tillstånd krävs det som regel arkeologiska undersökningar.

Det innebär att sanering och ombyggnad av äldre stadsdelar i dessa orter ofta måste föregås av omfattande arkeologiska utgrävningar som tar lång tid och som förorsakar stora kostnader. Stadsbyggandet är numera i hög grad inriktat på sanering och ombyggnad av äldre bostadsbestånd för att man bättre skall kunna utnyttja bebyggelsebar mark och för att de miljövården som den äldre bebyggelsen ger skall kunna tas till vara. Arkeologiska utgrävningar kommer således att bli allt vanligare, om denna inriktning av byggnationen skall kunna genomföras. Alternativet är i många fall att värdefull jordbruksmark i städernas omgivning måste tas i anspråk för bebyggelseändamål.

Det är självklart av stort allmänt intresse att områden som är av betydelse för den arkeologiska forskningen blir undersökta och att värdefulla fornminnen kan tas till vara.

Samtidigt är det av stor vikt att bestämmelserna om sådan utformning av restaureringen av äldre stadskärnor inte i onödan fördröjs eller att enskilda eller kommuner drabbas av stora kostnader. Utgrävningarna och forskningen kring fornlämningarna måste i hög grad betraktas som ett nationellt intresse, varav följer att staten bör svara för huvudparten av kostnaderna för de arkeologiska undersökningarna.

Så är det emellertid inte enligt gällande bestämmelser. Enligt 9 § lagen om fornminnen skall kostnaden för undersökning eller annan åtgärd som krävs med anledning av att allmänt eller större enskilt arbetsföretag berör fast fornlämning åvila företaget "såvitt det icke på grund av särskilda förhållanden finnes obilligt". Det innebär att kostnaderna för arkeologiska utgrävningar i samband med ny- eller ombyggnadsarbeten till övervägande del faller på fastighetsägaren/byggherren. Den möjlighet till statsbidrag som anges i den senare delen av bestämmelserna täcker inte behovet. Riksantikvarieämbetet, som har att fördela medlen, förfogar efter höjningen i årets budgetproposition över 800 000 kr. för detta ändamål. Detta skall räcka till hela landet, vilket det tyvärr inte gör. Förarbetena till lagen och prövade fall

ger också vid handen att syftet med lagbestämmelsen är att kostnaden helt skall åvila fastighetsägaren/byggherren.

Eftersom det i många fall kan komma att galla mycket stora belopp är inte den gällande ordningen rimlig. Ytterst blir det hyresgästerna i de nya eller ombyggda fastigheterna som får bära kostnaderna genom påslag på hyrorna. En typ av "byggnation" där man ofta stöter på fornlämningar är byte eller reparation av VA-nätet. Detta blir då extra kostsamt för städer med mycket gamla stadskärnor. Detta förhållande har inte behandlats av arkeologitredningen.

Denna utredning har i betänkandet (SOU 1985:13) om fornlämningar och exploatering bl. a. föreslagit att tilläggsån enligt förordningen (1983:1021) för ombyggnad av bostadshus m. m. i vissa fall även skall kunna lämnas för arkeologiska undersökningskostnader i samband med nybyggnad eller ombyggnad av bostadshus. Bostadsministern föreslår i årets budget att 2,5 milj. kr. anslås till sådana tilläggsån.

Vi delar bostadsministrerns åsikt att stöd skall utgå vid "bostadsbyggande i äldre stadskärnor" men vi vill omvandla tilläggsånen till bidrag. Lånen kan ju när som helst sägas upp och då drabbas i sista hand de hyresgäster som räkar bo ovanpå fornlämningarna.

Ett annat alternativ är att kostnaderna läggs helt på kommunerna. Men inte heller detta är rimligt, eftersom olika kommuner drabbas mycket olika. Och även med ett kommunalt kostnadsansvar blir det ett genomslag i hyreskostnaderna för de enskilda. Det riktiga bör således vara att staten svarar för åtminstone huvudparten av kostnaderna, eftersom det är ett riksintresse som skall tillgodoses.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

1. att riksdagen beslutar att stödet till arkeologiska undersökningskostnader i samband med nybyggnad eller ombyggnad av bostadshus i äldre stadskärnor ges i form av statliga bidrag.
2. att riksdagen beslutar att vid beräkning av det statliga bidraget, kostnad för byte och reparation av VA-nät får ingå.
3. att riksdagen beslutar att under Bostadsdepartementet (efte huvudtiteln) anvisa 2,5 milj. kr. till arkeologiska undersökningskostnader.

Stockholm den 14 januari 1987

Anna Wohlin-Andersson (c)

Marianne Karlsson (c)